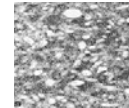
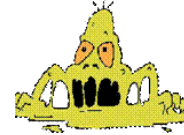

MITONI ĀCIMOSTAKEWIN HEPATITIS A OHCI

Hepatitis ayā isiyihkātēw pāh-pītos āhkosiwina kahkiyaw itōcikēmakan pākipayiwīn miskon ohci (wāpahta ācimostakewin capasīs). Ōma pākipayiwīn tā-kē-itōtam nanātohk kīkway. Kinwēs minihkwewin iskotēwāpoy ēkwa maskihkiya ki-otinēn tā-kē-ispayin hepatitis; māka, Hepatitis A, viral omikīwin ispayin ayā Hepavirus ohci. Kici ācimostakewin wapahta masinahikan “Viruses”.

Hepatitis A virus (HAV) tipēyihkātēw ohci Picornaviridac, itwēmakan pēyakokōskān apisci viruses. Nikotwāsik astew pāh-pītos Hepatitis viruses (A,B,C,D,E,G)-Hepatitis A ēkwa E piko ōhi nīso kā-āsōpayiw. Ōhi Hepatitis A ēkwa E ayā nipiymātān itāspinēwina, māka kā-kanawāpahtinaw Hepatitis A.

Hepatitis A māwaci kā-nōkwa hepatitis, asici ayā 1.4 māwaci kihci-mitāhtomitanaw kistēyihkātēwana misiwē askiy tahtwāw askiy. Kistēyihkātēwan 38% kahkiyaw hepatitis māyahkamikana Kihci-Mōhkomānaskiy, ēkwa itwēwin 22,700 omikīwina. Ēkospi 1988, 7.3% kahkiyaw Hepatitis A omikīwin ohci nipiymātān itāspinēwin ahpo mīciwin misiwānhcikewin.

Kīkway Anima Oskonāhpinēwin?

Kispin immune system nisitawēyinam pīkopayiwīn cells pihci ki-wiyawi, sipwētisaham naskomowin tā-wēpina ōma misiwānātahkamikisiwin tissue ēkwa mīna tānēhki ēkosi kā-ispayik. Pākipayiwīn ayā anima manācihtawin kici cell misiwānātahkamikisiwin pihci pēyakwayak, ēko ōma oskon. Pākipayiwīn ispayin ēkwa mīna wisakēyihkātēw ayā pōni apatan ōma area.

www.safewater.org

Kīkwāy Mōsihēwiwin ēkwa mīna Incubation Tānimayikohkēskamik?

Mawaci mana ōhi mōsihēwiwina Hepatitis A kici: osāwipayiwin ēkwa mīna kā-mihcētaw itōcikēmakekan miskon nayēhtāw-āyā ohci), nēstosiwin, wīsakēyihtamin ocēstatay, tēyistikwānēwin, wīsakēyihtamin kihciniskēhk katay sīpā kīspikay, nōhtē-pwākamowin, namōya nōhtē-mīcisoyin, kaskitē sikiwin, sāposowin ēkwa kisisowin. Mōsihēwiwina nōkwana 15-50 kisikaw mwestas kā-nōkwahki ayā Hepatitis A virus (HAV), asici 30 kisikaw ayā nawac ppiko. Mōsihēwiwina namōya sohkepayin awāsisak astamihk niktowāsik itahtopiponēwak kici.

Incubation isko Hepatitis A kici mamišitotam tānimayikohk Hepatitis A particles astew pihci misiwanāhcikewin mīciwin ahpo nipi. Nawac cikawāsis kinwēsīs incubation period. Hepatitis A nawac mīna wawiyatisīhkēw ayis tā-kē-āsōskamakew pāmwayēs kiskeyihtākwān ē-ayāwin. Ēkwa mīna āsōpayin ohci cikawāsis kisikaw mwēstas omikīwin isko 1 ipsayin ēkwa mwēstas osāwipayiwin.

Kīkwāy Anima Osāwipayiwin?

Osāwipayiwin ayā mōsihewiwin asici Hepatitis A ohcipayiwin. Ēkōma ispayiwin asakay ēkwa skīsikwa osāwinakwanwa ohci build-up ōma osāwi pigment bilirubin kā-miskikatek mihkowin ēkwa askakayi. Ayā māna oskwan wēpinam bilirubin pīhci bile, māka oskwan pakipayiwin ohci Hepatitis A namōya kwayask ayapatan. Ēkoma mistahi bilirubin build-up pihci mihkowin. Ōhi mīna kotaka mōsihēwiwina kaskitēwe sikiwin, wāpinākosiwin mēyiwin ēkwa kēyakisiwin.

Tānimayikohkēskamik Mōsihēwiwin isko?

Mōsihēwiwina tā-kē-namatakonwa pāsci niktowāsik isko nīsosāp pisim isko tā-kīsihtāt āstē-ayāwin Hepatitis A tā-namatakon sēhkē. Otākosiwak tā-maci āstē-ayāwak pīhci nisto ispayin. Mōsihēwiwin ohci Hepatitis A māna namōya wāpahcikātēw awāsisak ohci niso itahtopiponētaw ahpo āstamēhk, māka nisitawēyihtākwān kēhtē awāsisak ēkwa kēhtēwiwin ohci. Nānitaw 22% kēhtēwiwinak kā-otihtikot Hepatitis A piko tā-ayat āhkosīwikamik nanātawihiwēwin kici. Mistahi ayisiyiniw tā-kē-āste-āyāw namōya asici ōma ispayin chronic Hepatitis A (kīnwēsīs kici ayawin ōma itāspinēwin). Mayaw ponī āhkosit ayisiyiniw, namōya kāwi tā-kē-otihtik HAV ayis ohci IgG antibody.

Tanisi isi Kiskeyihtakwan?

Maskihkīwiyiniw mōyēyihitam ē-ayāyin Hepatitis A kwayask kā-kanawāpamis. Kispin omikīwin itēyihakwan, ki-mihkom tā-wāpahcikātēw mahti oskonāhpīnēwin ēkwa mahti antibodies HAV ohci ē-kē-āstek. Antibodies wīhtamwak mahti ē-kē-ayāwin ōma virus.

Niya cī Nā-Kē-Paspinatēn ōma?

Mōsihēwiwin HAV ohci kinwesis ispayin, ēkwa mīna maka māskōc tāpitaw namatakōn. Nānitaw 15% ayisiyiniwakl asici HAV tā-ayāwak kīnwēsis ahpo kawī tā-kē-ayawak mōsihēwiwina nikotwāsik isko kēkā-mitātaht pisim isko, kawī namōya asici (kīnwēsis) omikīwin. Āskaw mōsihēwiwina Hepatitis A ohci āhkwātan ēkwa āste-āyāwin tā-kē-ispayin kīnwēsis. Nānitaw nīso ayisiyiniwak ohci 1000 asici symptomatic acute Hepatitis A (ayawak aciyaw māka sōhkan) tā-nipiwak, itwēmakan 100 nipiwin tahto askiy Kihci-Mōhkomanskīy. Ayisiyiniw māwaci nipiwin ohci Hepatitis A ayā kā-ayawak chronic oskonāhpīnēwin (chronic Hepatitis B, C ēkwa minihkwewin ohci chronic hepatitis ahpo cirrhosis) ayisiyiniw pāsci 50 itahtopiponēw.

Awina Māwaci Mistahi Otihtinik Hepatitis A?

Ēkōma masinihikewin kici awina māwaci tā-otihtinikot Hepatitis A:

- Ēkonik kā-papāmācihotwaw ēkotē mistahi ispayin Hepatitis A areas (wapahta map pihci Vaccination section).
- Ayisiyiniwak kā-wīkit mistahi ispayin areas ēkwa geographic populations kā-nihtā ispayik cyclic itāspinēwin (ayisiyiniwak ohci Alaska, Kihci-Mōhkomāniyiniw ēkwa rural ōcēnāsa ohci Kānata's maskotēw-askiy).
- Ayisiyiniwak asici clotting-factor itāspinēwin, pēyakwan haemophiliacs (ayisiyiniwak asici mihkowin-coagulation itāspinēwin) ēkwa ayisiyiniw asici chronic oskonāhpīnēwin.
- Ayisiyiniw awina kā-ayaw mistahi risk masiwēwin.
- Awāsisak ēkwa otatoskiwak day care centers ohci.
- Laboratory otatoskiwak ēkwa primate pisiskiw paminikewin.

Endemic (prevalent) Regions

Tahto askiy, itēyihākwan 30-35 māwaci kihci-mitātahtomitanaw opapāmācihōsak ohci industrialized nations tā-papāmācihō isko mistahi risk askiy ēkota tahto pisim kā-ayatwaw ayiwak ispayin ohci nisto isko nikotwāsik tahto pēyakwāw kihci-mitātahtomitanaw tā-kāhcitinahkwaw Hepatitis A. Ayā risk ayiwak itēyihākwan nikotwāsiko tahtwaw kispin kitimāki pamihōn.

Endemic regions ōhi māka namōya limited:

- Mexico Parts of the Caribbean
- South America Central America
- Africa Asia (except Japan)
- Mediterranean basin Eastern Europe
- Middle East First Nations Ōcēnāsa pihci Kānata
- Rural Ōcēnāsa ōta Kānata's maskotēw askiy ēkwa British Columbia

Tanisi isi Hepatitis A Sisiwēpayin?

HAV sisiwēpayiwin ayisiyiniw-isko-ayisiyiniw sāpo mīciwin ahpo nipi kā-misiwanāta ohci mēyiwin Hepatitis A kā-āsōskama ayisiyiniw. Ayisiyiniw kā-āsōskama ō-cihciya tā-kē-āsōskamakew ohci ponī āpacihtat mīsiwikamik ēkwa ōmavirus sisiwēpayiwin ahpo kā-paminamin mīciwin, minihkwēwin ahpo kotaka kīkwāya. Māwaci iyikohk omikīwin ohcipayin kotak pēyakōskān ohci ahpo masiwēwin. Misiwanāhcikewin mīciwin mīna tā-kē-ispayin Hepatitis A, otatoskēwak ayā mīciwin processing kamikwa ohci ēkwa mīna mīcisowikamik ohci. Namōya mwasi sisiwēpayin ohci omikīwin mihkowin. Kispin kēhciwāk kotak ayisiyiniw asici kē-ayān namōya tā-kē-sisiwēpayin ēkosi isi ōma virus. Ayisiyiniwak tā-kē-āsōs-kamākēw niso ispayin pāmwayēs mōsihwēwina tā-nokwanwa.

Kīkway Na-Kē-Itotine Kawiya Tā- Kāhcitinaman Hepatitis A?

Hepatitis A omikiywin tā-kē-patinam ayisiyiniw kispin kwayask kanāciho. Kisipēkinicicē kā-ponī āpacihtayin mīsiwikanik, pāmwayēs tā-paminamin mīciwin. Tā-cīstahowikowiyin mīna pāmwayēs papāmācihowin, ēkwa kawiya tā-minihkweyin nipi namōya mōtēyāpisk asiwatēw minihkwewina ēkwa namōya kīsitēw mīciwin pihci pītos askiy ēkwa kotaka endemic regions ēkota Hepatitis A māwaci ē-nokwa. Atiht regions, pēyakwan Kisiskāciwan, reduced ōhi mistahi Hepatitis A māyahkamikana ohci cīstahowin. Ōkonik ōki kā-cīstahohtwaw paspinatam āhkosiwin, māka ēkonik namōya kā-cīstaho kēyāpic tā-kē-kāhcitinam Hepatitis A. Areas mīna kā-kitimāka, pēyakwan nēhiyaw ōcēnāsa, mīna 7% ayawak ōma tā-kāhcitina Hepatitis A virus.

www.safewater.org

Cimisēhtāwin manācihowin ohci Hepatitis A ayā ihtakon ohci immune globulin tā-kē-miyikowiwin pāmwayēs ahpo isko niso ispayin mwestas ohci exposure ōma HAV. Asici 21st century maskihkiya, Hepatitis A yāhkipayiwin tā-kē-nakīnikatew. Māka HAV namōya pēyak astew, ēkosi kotaka itāspinēwina kawiya kā-manācihikoya tā-kē-māyahkamikwan. Māwaci kwayask itōtamin kawiya kēhciwāk tā-nātamin ōma virus nistam kā-māyahkamihtat.

Hepatitis A Cīstahowin

Ayā vaccine kipihtinam āhkosiwin, wawiyasihtaw kiyaw tā-itēyihtā āsay ē-kāhcitina virus ēkosi namōya kē-āhkosin 'kawi' (ahpo nistam). Cīstahowin ohci ōma vaccine maskihkīwiwiniw tā-miyisk. Hepatitis A vaccine āpatan isko 15-20 askiy. Ēkwa mīna āpatan niso isko newo ispayin mwestas kā-cīstahokowiwin. Kici awāsisak isko 18 itahtopiponewak, nīso isko nisto doses ohci ōma cīstahowin tā-āpacihta, ēkwa kēhte-ayiwiniw nitawēyihtāmwak booster nikotwāsik isko nīsosāp pisim mwēstas ohci nistam cīstahowin. Namōya kiskēyihtākwan kīkway side effects.

Awina Tā-Kē-Cīstaho

Mihcēcis organizations itēyihtamwak ōki ayisiyiniwak tā-cīstahotwaw:

- Mīcisowikamik otatoskēwak ēkwa mīciwin paminikēwak.
- Ayisiyiniw kā-oskanāhpīnēt ahpo kē-ayāw oskon transplant.
- Ayisiyiniw kā-otihtikot mihkowiwin transfusions tāpitawi.
- Awāsisak kā-wīkitwaw mistahi-risk areas ohci ōma Hepatitis A.
- Awāsisak ēkwa otatoskēwak pihci kanawēwikamik.
- Mayatan drug āpacihtāwak.
- Laboratory otatoskēwak awina tā-paminahkwaw Hepatitis A virus.
- Ayisiyiniwak kā-papāmācihotwaw osihcikewin askiy/mistahi risk Hepatitis A askiy (map nokwan ēkoni ōho ohci).
- Ayisiyiniw kā-wīkit ahpo kiyokēw pihci rural areas ēkwa First Nations ōcēnāsa wāwis maskotēw-askiy (wapahta Hepatitis A outbreak kotak pāskinikan).

Anti-HAV Prevalence

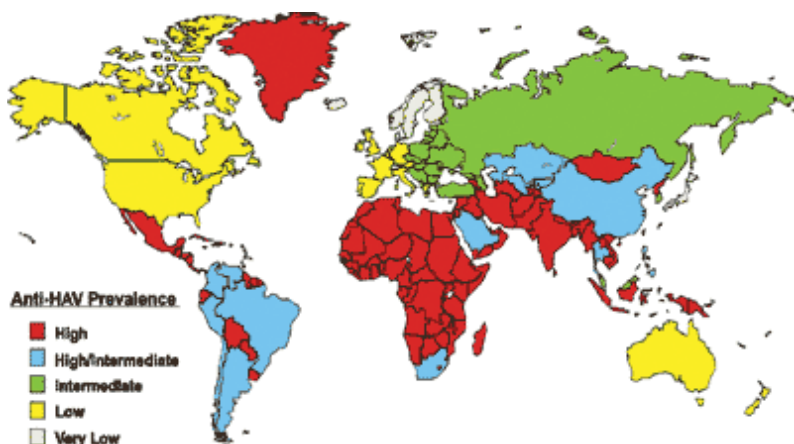

Table 9: Reported cases of hepatitis A per province from 1990 - 1998.

Province	Year									avg	Reported
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998		
ALTA	274	228	303	234	158	216	197	213	106	214	0.08
BC	556	425	1000	475	281	406	487	362	385	486	0.15
MAN	91	87	95	261	528	377	244	95	31	201	0.18
NB	5	5	1	1	4	2	8	7	5	4	0.01
NFLD	4	6	1	3	3	3	1	3	2	3	0.01
NWT	1	271	206	7	1	0	2	0	1	54	0.94
NS	4	3	3	3	35	12	11	15	9	11	0.01
ONT	412	1015	585	496	425	496	615	450	313	534	0.05
PEI	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0.00
QUE	315	681	284	180	207	445	589	569	196	385	0.06
SASK	275	299	209	160	64	103	450	188	40	199	0.20
YUK	1	0	2	5	5	2	0	2	1	2	0.07
Total	1939	3020	2689	1825	1712	2062	2605	1904	1090	2094	0.08

From Health Canada 2000

Reported māyahkamikana ohci Hepatitis A pihci Kānata wāpahcikātēw terms ohci kahkiyaw per kā-piskihtahastāhk ēkwa mīna caseload/1000 ayisiyiniwak.

Kīkway Anima Immune Globulin?

Immune globulin ayā kwayācicatew ohci antibodies kā-kē-mēkwain isko nīso ispayin mwēstas exposure ohci Hepatitis A virus ēkwa mīna āstamiyikohk mōsihēwiwina asici ōma Hepatitis A. Immune globulin kā-kē-mēkawin pāmwayēs kehciwak tā-natamin ōma virus kici tā-cimisēhtā. Immune globulin ayā manācihtawin ēkwa mīna tā-kē-apatān mēkwāc kikiskawāwason ēkwa kē-nōhāwason.

Tanisi Isi Nā-Kē-Kipihtinēn Kawiya Tā-Āsōskamakawak Kotak Awiyak?

Mēkwāc kwayask āsōskamakewin, kēhcināhow kwayask tā-kisipekinicīhcēyin kā-ponī āpacihtayin mīsiwikamik ēkwa mīna kanācihta wayawīstamāsowikamik ēkwa mīsiwoyākan nahapīwin, miciminikan, sīkinikēwina ēkwa mīskotōn-atōspōwinānāhtik. Kawiya mātinamāto āpacihtikana, kotaka pamihiwēwina ahpo pamina mīciwin kotakaka kici. Kawiya mīna mātinamāto kisipēkināpitēwākan ēkwa pāhkohkwēhonis.

Kēyāpic Cī Nā-Kē-Atoskan Mēkwac Ayāwin Hepatitis A?

Mīciwin paminikēwak asici Hepatitis A namōya tā-kē-atoskēw kici pēyak ispayin mwēstas kā-kē-osāwipayiw kawiya tā-āsōskamakew Hepatitis A. Mīcisowikamik masinahikēhiwēw tā-pakitinēw otatoskēwak isko mōsihēwiwina tā-namatakohk ēkwa namōya tā-kē-āsōskamakewak itāspinēwina.

Kīkway Nanātawihiwēwin Hepatitis A Kici?

Mihcēt ayā kā-māyahkamikwa, Hepatitis A namatakōn, namōya kīkway maskihkiya asici. Nanātawihiwēwin maskoc tā-kē-aste-ayayin mōsihēwiwin ohci ēkwa mīna kawiya tā-sisiwē payik HAV kotakak kici.

Ki-Wīkiwin Kanawāpamikowisiwin

Ki-wīkiwin kanawāpamikowisiwin kā-wicīhikan mōsihēwiwina ohci Hepatitis A ēkwa mīna āstamēhk ispayin tā-kiptina virus kawiya tā-sisiwēpayik. Atiht ōhi recommended ki-wīkiwin kanawāpamikowisiwin masinahikatew ōta capasīs:

- Kakwē pēyāhtak itōta kīkway – kawiya sēsāwi ēkwa kawiya atoskē ahpo kiskinwahamākēwkamik itōhte.
- Kwayask mīciso – āta nōhtē-pwākamowin ispayin asici Hepatitis A, kistēyihākwan kwayask tā-mīciso, kiyam kawiya tā-nōhtē mīcisoyin.
- Kawiya nōhtēyāpakwē – minihkwe mistahi nipiy, juice, micimāpoy ēkwa mētawēwin minihkwewina.
- Kawiya minihkwe iskotēwāpoy ēkwa drugs āpacihta , ayiwak ispayin oskonāhpīnēwin. Kawiya āpacihta isko kwayask tā-āste-āyāyin (isko 3-4 pisim).

Tānimayikohk Ihtakon ōma Hepatitis A Pihci Nipiy?

Hepatitis A kakwāyaki apisasin, ēkwa tā-kē-ohcipayin misiwanāhcikewin nipiy. Ayā virus excreted ohci ayisiyiniw ēkwa kispin sewage misiwanāhcikewin ispayin, virus nipīyih astew isko kotak ayisiyiniw tā-minihkwet. Pēyak ōma ispayiwin, ayā chemist ōte Texas university ohci wāpahtam minihkwākan nipiy pihci high powered microscope. Miskam apisci masinahikanis, ēkoma kimisāhowinēkin ēkwa 85% nipiy astew mihkowin, manicōsak ēkwa ēccakāsa! Kipsin ōma kimisāhowinēkin āpacihtaw awiyak kā-ayāw Hepatitis A, itāspinēwin tā-kē-ispayin kotak ayisiyiniw ohci ēkwa tā-kē-āsōskamawaw kā-minihkwet nipiy piko ohci.

Misiwanāhcikewin minihkwewin nipiy ohci sewage overflow, septic tanks, ohcikawin sewer lines, askiy application ohci sludge (semi solid material kā-osihcikatek mwēstas sewage nanātawihiwēwin) ēkwa pahki nanātawihowin wēpin nipiy. Seepage overflow pihci minihkwewin nipiy tā-kē-ispayin Hepatitis A. Kispin viral particles astewa ēkwa ki-mīcin/ahpo ki-minihkwan, cīki astewin sewage sources ayā aquifers kā-apāta minihkwewin nipiy kici tā-kē-totam mīna atiht microbial misiwanāhcikewin.

Tanisi isi Nā-Kē-Manācihtān Nipiy?

Wēpin nipiy piko kwayask tā-paminikatek ahpo misiwanāhcikewin tā-ispayin. Kawiya ōma tā-kakwe ispayik, guidelines ēkwa regulations kici nipiy nanātawihiwēwin piko kwayask tā-pimitsahikatēk. Ayā, nipiy systems āpacihtawak chlorine ēkospī ēkwa coagulation (osihcikewin ohci semisolid masses (astew bacteria ēkwa namōya nitaweyihtakwan particles) pichi nipiy, flocculation (osihtawak wooly cloudlike aggregations), settling (ispayin kīhkānākwan) ēkwa filtration nipiy (purifying nipiy ohci sīkopwātinamawin) tā-manipitah virus. Osowin nipiy mīna tā-kipihtinam virus. Kispin ki-ayān private nipiy i.e. mōnahipān, tāpitaw tā-kē-wāpahcikātēk. Kispin mistahi bacteria miskikātēw, nipiy misiwanātan asici sewage ēkwa nipiy sēmāk tā-kē-nanātawihikatek pāmwayēs tā-minihkwe.

www.safewater.org